

Asia: VN/25055/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. 1 § Lain soveltamisala ja tavoitteet

Hallituksen esityksen tavoitteena on perustaa virastomuotoinen Huoltovarmuuskeskus, joka vastaisi nykyistä paremmin muuttuneen turvallisuus- ja toimintaympäristön vaatimuksiin sekä selkeyttäisi Huoltovarmuuskeskuksen asemaa viranomaisena. Lääkäripalveluyritykset ry (LPY) kannattaa tätä tavoitetta. Yhdistyksen mielestä on tärkeää, että muutoksen edellyttämät sääntelymuutokset toteutetaan huolellisesti, jotta ne eivät vaaranna nykyistä huoltovarmuuden toimivaa yhteistyömallia.

Suomalaisen huoltovarmuusjärjestelmän keskeinen vahvuus on viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen välinen tiivis ja pitkäjänteinen yhteistyö. LPY:n näkemyksen mukaan yhteistyö on nykyisin toimivaa, eikä sitä ohjaavien säännösten muuttamiselle siten ole erityistä tarvetta.

Esityksen mukaan käytännön varautumistyön painopistettä siirretään elinkeinoelämän johdolla toimivasta poolityöstä viranomaisvetoiseen toimintamalliin. Esimerkkeinä tästä ovat Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmän sekä poikkihallinnollisen valtionhallinnon huoltovarmuuden yhteistyöryhmän perustaminen ja niiden tehtävät.

2. 2 § Huoltovarmuudesta vastaavat viranomaiset

-

3. 3 § Huoltovarmuuskeskuksen asema ja toimiala

-

4. 4 § Huoltovarmuuskeskuksen tehtävät

Pykälän perusteluissa on esitetty vain esimerkinomainen listaus huoltovarmuuden kannalta välttämättömistä kriittisen infrastruktuurin aloista. LPY:n mielestä olisi tärkeää, että laissa esitetään kattava listaus kriittisenä infrastruktuurina pidettävistä aloista ja sitä tätä listausta käytetään yhteneväisesti koko lakiesityksessä.

5. 5 § Pääjohtaja ja johtoryhmä

-

6. 6 § Työjärjestys

-

7. 7 § Huoltovarmuuskeskuksen ohjaus

-

8. 8 § Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmä

-

9. 9 § Huoltovarmuuden yhteistyöryhmä

-

10. 10 § Huoltovarmuusneuvosto

-

11. 11 § Sektorit, poolit ja toimikunnat

Lakiesityksen mukaan elinkeinoelämän toimijoiden (järjestöjen ja yritysten) rooli sekä poolien että HVK:n ohjauksessa on vähenemässä merkittävästi. Tämä muuttaa nykyistä hyvään yhteistyöhön perustuvaa toimintatapaa.

Pykälä 11 toisen momentin mukaan Huoltovarmuuskeskus nimittää sektoreiden, poolien ja toimikuntien toimielinten jäsenet. Näiden toimielinten tehtäviä ei kuitenkaan kuvata lakiesityksessä. LPY:n näkemyksen mukaan kullakin poolitoimikunnalla pitäisi olla nykyisen toimintamallin mukaisesti (vrt. 2020 HVK työjärjestys) esitettyä merkittävämpi rooli poolinsa toiminnan ohjaamisessa. Se varmistaisi elinkeinoelämän toimijoiden roolin säilymisen toiminnan ohjauksessa ja parantaisi siten elinkeinoelämän sitoutumista huoltovarmuustyöhön. Lähtökohtaisesti poolitoimikunnassa olisi oltava edustettuna HVK:n, sektoriministeriön sekä poolin keskeiset jäsenyritykset tai niitä edustavat järjestöt.

LPY muistuttaa, että valmiutta ja varautumista edistävä työ on pitkäjänteistä. Siksi vuosittaista tavoitteenasetantaa on täydennettävä myös pidemmän aikavälin tavoitteilla.

Pykälän kolmannen momentin mukaan poolien tehtävä on distää viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen välistä yhteistyötä huoltovarmuusasioissa sekä ylläpitää ja kehittää huoltovarmuutta, varautumista ja jatkuvuudenhallintaa oman toimialansa yritysten ja organisaatioiden verkostossa. Tämä tehtävä on eri kuin HVK:n tehtävä. HVK:n tehtävä esimerkiksi kohdentuu vain normaaliolojen vakaviin häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin. Poolien tehtäväkenttään kuuluu myös edellä mainitulla tavalla jatkuvuudenhallinnan edistäminen ja yleisemmin valmiuden ja varautumisen edistäminen. Tämä poolien tehtäväkentän määritelmä on siten ristiriidassa 1 § kanssa, jonka ensimmäisessä lauseessa puhutaan normaaliolojen vakavista häiriötilanteista ja poikkeusoloista. Sama raja on myös ainakin 4 § 1 ja 2 kohdassa.

Poolien tehtävät ovatkin ajallisesti tai häiriön vakavuudella tarkasteltuna laajempia, ja huoltovarmuutta edistävät toimet kohdentuvat myös normaaliolojen häiriöihin ja organisaatioiden jatkuvuudenhallintaan. Varautumistoimia ei voida aloittaa vasta normaaliolojen vakavista häiriötilanteista.

Huomioiden poolien ja HVK:n tehtävien erot sisällöltään sekä laajuudeltaan häiriön vakavuuden suhteen voidaan perustellusti poolien ohjauksen osalta harkita rakennetta, jossa poolien sekä myös sektorien ja toimikuntien ohjaus olisi Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmän sijaan huoltovarmuusneuvostolla sekä poolien omissa toimielimissä, eli poolitoimikunnissa.

Poolien, sektorien sekä toimikuntien toimintaa koskevia perusteluja on lakiesityksen eri kohdissa. LPY:n mielestä olisi tarkoituksenmukaista kerätä kyseisiä toimielimiä koskevat perustelut tämän pykälän 11 yhteyteen, jotta näiden toimijoiden tehtävät tulevat selkeämmin ja yhteneväisesti kuvattua.

12. 12 § Valtion varmuusvarastointi

-

13. 13 § Valtion varmuusvarastoja koskeva päätöksenteko

-

14. 14 § Varmuusvarastoituja lääkkeitä, lääkinnällisiä laitteita, henkilösuojaimeja ja muita terveydenhuollossa käytettäviä tavaroita koskeva päätöksenteko

Yksityisen sektorin toimijoiden rooli sote-palveluiden tuottajina on jo nykyisin merkittävä ja mitä todennäköisemmin kasvamassa tulevaisuudessa. LPY esittää, että pykälän 14 perusteluihin kirjataan seuraava: valtion varmuusvarastoja voidaan käyttää niin julkisen kuin yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon tukemiseen. Tämä koskee varsinkin yksityisissä organisaatioissa hoidettavien julkisen järjestämisvastuun alaisten potilaiden tai asiakkaiden hoitoa.

15. 15 § Tuotantovarausten ja suorituskykyvarausten hankinta

Suorituskykyvarausten tekeminen on tärkeä osa varautumista myös sosiaali- ja terveydenhuollossa. Sosiaali- ja terveydenhuolto tarvitsee runsaasti muitakin resursseja kuin vain materiaaleja.

Esimerkiksi osaava henkilöstö ja toimivat tilaratkaisut ovat keskeisiä soten palvelutuotannolle. Pykälän perusteluissa painottuu vahvasti materiaalisen varautumisen näkökulma. Esityksessä jää epäselväksi, onko tuotantovaraussopimuksilla tarkoitus turvata myös palveluiden saatavuus häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

LPY pitää tärkeänä, että myös erilaisten palveluiden hankinta mahdollistetaan tällä menettelyllä. Terveyspalvelut on yksi esimerkki toimialasta, jolla palveluiden sisällyttäminen tuotantovarausten piiriin on tärkeää. Tuotantovarausten piiriin voisi sisältyä esimerkiksi leikkaustoimenpiteitä ja lääkärin vastaanottokäyntejä..

16. 16 § Huoltovarmuusrahasto ja huoltovarmuusmaksu

Poolien toimintamenojen siirto valtion talousarvioon lisää byrokratiaa ja voi tehdä poolien toiminnasta nykyistä kankeampaa. LPY:n mielestä poolien toimintamenot täytyy säilyttää huoltovarmuusrahaston kuluina. Tämä selkeyttäisi elinkeinoelämän järjestöihin sijoitettujen poolien toimintaa ja niiden talousohjausta.

17. 17 § Huoltovarmuusrahaston hallinto

-

18. 18 § Kirjanpito, tilintarkastus ja tilinpäätös

-

19. 19 § Lainanottovaltuus

-

20. 20 § Tuen myöntämisen yleiset edellytykset

-

21. 21 § Muissa laeissa säädettyt tuet ja korvaukset

-

22. 22 § Omaisuuden siirtyminen

-

23. 23 § Huoltovarmuuskeskuksen tiedonsaantioikeus

-

24. 24 § Tietojenantovelvollisuus

-

25. 25 § Salassa pidettävän tiedon luovuttaminen

-

26. 26 § Virka-apu

-

27. 27 § Uhkasakko

-

28. 28 § Huoltovarmuusrikkomus

-

29. 10. luku Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

-

30. Muu asia, jonka haluatte tuoda työryhmän tietoon

LPY pitää tärkeänä, että elinkeinoelämän toimijoiden (yritysten ja niiden järjestöjen) merkitys, rooli ja tehtävät huoltovarmuustyössä ja sen kehittämisessä sekä varautumisessa kirjataan lakiin esitettyä selkeämmin.

Partanen Ismo
Lääkäripalveluyritykset ry